

Försäkringskassans budgetunderlag 2021–2023

Försäkringskassans budgetunderlag för åren 2021–2023

Försäkringskassan lämnar härmed budgetunderlag för perioden 2021–2023 enligt förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Budgetunderlaget innehåller förslag till finansiering av Försäkringskassans verksamhet samt sakanslag för de delar av socialförsäkringen och andra förmåner och ersättningar som enligt lag eller förordning administreras av Försäkringskassan.

Beslut i detta ärende har fattats av Försäkringskassans styrelse den 18 februari 2020. Med vid beslutet har varit tillförordnad ordförande Anita Johansson, ledamöterna Jörgen Olofsson, Clas Olsson, Göran Stiernstedt, Ingrid Burman och generaldirektör Nils Öberg.

Dessutom har överdirektör Maria Rydbeck, chefscontroller Kristina Johansson och Hanna Palmquist varit närvarande, de två senare som föredragande.

Nils Öberg

Innehåll

1	Inledning	5
2	Områden med behov av ytterligare finansiering	6
2.1	Tillkommande/förändrade uppdrag	7
2.1.1	Omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning	7
2.1.2	Utökat uppdrag inom aktivitetsersättning	7
2.1.3	Arbetsgivarens planer	8
2.1.4	Samordnad och säker statlig it-drift	8
2.1.5	Familjeveckan	9
2.2	Felaktiga utbetalningar	9
2.2.1	Ökad förmåga att motverka bidragsbrott	9
2.3	Regeländringar och volymförändringar	9
2.3.1	Stärkt samordning inom sjukförsäkring	9
2.3.2	Föräldraförsäkringen	10
2.3.3	Slutlig avstämning bostadsbidrag	10
2.3.4	En gemensam digital ingång	11
2.3.5	Electronic Exchange of Social Security Information	11
2.3.6	Höjd pensionsålder	12
2.4	Säkerhetsfrågor	12
2.4.1	Fysisk säkerhet	12
2.4.2	Civila försvaret	13
2.4.3	It-säkerhet	13
2.5	Digital transformation och förvaltning av it-system	14
2.5.1	Förvaltning av it-system	14
2.5.2	Föråldrade it-system	15
3	Finansieringsöversikt	16
3.1	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	16
3.2	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	16
3.3	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	18
3.4	Förvaltningsanslaget	18
3.5	Avgiftsfinansierad verksamhet	19
3.5.1	Electronic Exchange of Social Security Information	20
3.5.2	Samordnad och säker statlig it-drift	20
4	Investeringar	21
4.1	Verksamhetsinvesteringar	21
4.2	Låneram, avskrivningar och räntor	21
4.3	Investeringar över 20 miljoner kronor	22
5	Lokalbehov	23

6	Kreditutrymme.....	24
6.1	Kredit på räntekonto	24
6.2	Övrig kredit	24
6.3	Anslagskredit på ramanslag	24

1 Inledning

Försäkringskassan bedömer att myndighetens kostnader från och med 2020 kommer att överstiga tilldelade medel. Arbetet med att omfördela resurser har inletts med målsättningen att nå och bibehålla en budget i balans från och med utgången av verksamhetsåret 2021. Detta kommer inte bara att kräva en högre grad av kostnadsmedvetenhet framgent utan även ett intensifierat effektiviseringsarbete och sänkta ambitionsnivåer på en rad områden. Det förutsätter därtill att alla nya uppgifter som under de kommande åren tilldelas myndigheten är fullt ut finansierade.

Orsaken till att kostnaderna under innevarande år inte kommer att täckas av tilldelade medel är framförallt att flera nya uppdrag tillkommit under 2019 och tidigare. Dessa uppdrag har antingen saknat eller haft begränsad finansiering med hänvisning till att Försäkringskassan flera år i följd redovisat ett betydande anslagssparande. Att införa de två nya förmånerna omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning har i det sammanhanget varit särskilt betungande. Även utveckling av stödet för personer som får avslag på ansökan om aktivitetsersättning, uppföljning av arbetsgivarnas planer för återgång i arbete, samordning av statlig säker it-drift samt förbättrad krisberedskap har inneburit utökade behov av resurser.

Försäkringskassan har under många år inte lyckats rekrytera personal i den takt som varit önskvärd givet den personalomsättning som varit och de uppgifter myndigheten haft att lösa. Vår personalresurs har därför länge legat på en avsevärt lägre nivå än vad verksamheten kräver. Det har bland annat medfört hög arbetsbelastning och stora övertidsuttag. På en övergripande nivå har detta inneburit lägre personalkostnader än vad som planerats vilket är huvudskälet till det anslagssparande som funnits de senaste fyra åren.

De varaktiga kostnaderna för att införa omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning är ännu inte fastställda och inga resurstillskott är beslutade. För att täcka kostnaderna har vi använt tillgängligt anslagssparande från 2018. Det anslagssparande vi hade förväntat oss vid utgången av 2019 har vi också behövt ta i anspråk. Den korta förberedelse tiden inför lagändringen samt övergångsbestämmelsernas utformning har bland annat inneburit att vi behövt hantera fyra förmåner parallellt samt att enbart ett grundläggande it-stöd hunnit utvecklas, vilket inneburit högre kostnader än vad som annars hade krävts. Följden har också blivit långa handläggningstider och mycket stora ärendebalanser. Till följd av det ekonomiska läget och att inflödet av ärenden varit högre än prognostiserat behöver beslutad handlingsplan revideras. Målet är att ärendevolymerna senast 2023 ska vara i balans.

Om ytterligare resurser inte tillförs myndigheten riskeras handläggningstider och telefonköer i en rad andra förmåner att belastas negativt, eftersom vi behöver fördela om resurser internt mellan olika verksamhetsgrenar. Vi bedömer att en sådan utveckling kan förstärkas ytterligare av en kommande konjunkturavmattning eller lågkonjunktur, vilket i sin tur innebär ett ökat antal ansökningar om till exempel aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och bostadsbidrag.

I det ekonomiska läge som nu uppstått kommer vi att behöva göra hårda prioriteringar inom Försäkringskassans verksamhet under de närmaste två åren. Till exempel kommer arbetet med att genomföra nödvändiga uppgraderingar av ett antal föråldrade tekniska plattformar behöva skjutas på framtiden. Det innebär i sin tur att vi inte kan bedriva en

god och långsiktig förvaltning av våra it-system. Utrymmet för utveckling av ny funktionalitet och införandet av modernare tekniska plattformar och tekniker kommer också att vara starkt begränsat. Den tekniska skuld som redan finns kommer att öka ytterligare under de närmaste åren. Förutsättningarna för att förbättra kvaliteten i vår handläggning blir därmed begränsade. Vi kommer inte heller ha möjlighet att ytterligare öka vår förmåga att förebygga och motverka missbruk av socialförsäkringen och av de förmåner som Försäkringskassan hanterar.

Försäkringskassans verksamhet fungerar i allt väsentligt väl och kommer i det korta perspektivet att fortsätta göra det. Vi når, med några få undantag, de mål vi ställt upp både vad gäller att hantera våra stora volymer av ärenden och de kvalitetskrav som måste kunna ställas på en verksamhet som vår. Där så inte är fallet finns långt framskridna handlingsplaner och insatser. Ett mångårigt och framgångsrikt arbete med att skapa och introducera nya tekniska lösningar har ökat myndighetens produktivitet och effektiviteten i vårt arbete med att utreda, besluta och betala ut ersättningar till dem som socialförsäkringen omfattar.

Försäkringskassans uppfattning är dock att marginalerna i vår kärnverksamhet idag är alltför små, vilket innebär påtagliga och oacceptabla stora verksamhetsrisker för en rad centrala förmåner. Vi ställer sedan många år höga krav när det gäller att öka graden av automatiserade och allt mer kostnadseffektiva rutiner. Samtidigt blir verksamheten över tid därför allt mer beroende av stabila och väl anpassade it-system. Sammantaget innebär det att vi nu i högre grad behöver prioritera arbetet med att öka Försäkringskassans förmåga att förvalta och upprätthålla den verksamhet vi redan har och bedriver. Vi måste säkerställa att myndighetens kärnuppgifter kommer att kunna omhändertas väl också på lång sikt. Verksamhet och resurser behöver sammantaget prioriteras på ett sätt som skapar en bättre balans mellan kravet på produktivitet och kostnadseffektivitet och behovet av långsiktig stabilitet, kvalitet och tillförlitlighet.

Försäkringskassans behov av ytterligare anslagsmedel framgår av tabell 5, Ofinansierade verksamhetskostnader.

2 Områden med behov av ytterligare finansiering

I följande redovisas de behov av tillkommande finansiering som Försäkringskassan ser de kommande åren för att kunna åstadkomma en långsiktigt stabil verksamhet. De största resursbehoven avser nya uppgifter i form av nya förmåner, förändrade regelverk och förändrade ambitioner som myndigheten redan har i uppdrag att genomföra eller som regeringen har aviserat att genomföra under de kommande åren. Även tillkommande behov till följd av ökade krav och nya regler kopplade till EU genererar behov av investeringar och ökar förvaltningskostnaderna. Därutöver lyfter vi behovet av ökade resurser för att skapa långsiktigt stabila it-system samt förstärkt fysisk säkerhet och behov av ökade investeringar till följd av vår roll och vårt bidrag avseende civil beredskap. För att öka motståndskraften mot missbruk av socialförsäkringen ser vi också behov av att öka ambitionerna och vår förmåga i arbetet med att motverka bidragsbrott.

2.1 Tillkommande/förändrade uppdrag

2.1.1 Omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning

Försäkringskassan har bland annat i tidigare budgetunderlag samt i samband med införandet av de nya förmånerna omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning framfört behov av medelsförstärkning för att hantera dem. Handläggningstiderna är långa och stora ärendebalanser har byggts upp. De ärenden som avslutas är i genomsnitt äldre än 200 dagar, alltså långt ifrån det långsiktiga målet att den sökande ska få ett beslut inom 90 dagar. Detta leder till missnöje hos de försäkrade och en pressad situation för medarbetarna. Det gör i sin tur att vi riskerar ökad personalomsättning och att vi tappar kompetens. Det finns också en risk att de försäkrade begär att deras ärende avgörs genom dröjsmålstalan, vilket medför ökade kostnader.

De huvudsakliga orsakerna till problemen är den korta förberedelsetiden inför lagändringen samt övergångsbestämmelsernas utformning. Övergångsbestämmelserna innebär att vi behövt hantera fyra förmåner parallellt – de två nya samt vårdbidrag och handikappersättning, som ska ersättas. En stor volym ärenden har därför behövt hanteras under kort tid.

Den korta förberedelsetiden innebar att nödvändigt it-stöd endast kunde utvecklas med grundläggande funktionalitet, viktiga funktioner nedprioriterades. It-stödet behöver därför fortsatt utveckling för att vi ska kunna förbättra kvaliteten i handläggningen, öka produktiviteten samt förebygga felaktiga utbetalningar. Försäkringskassan uppskattade även att antalet ansökningar gällande de nya försäkringarna merkostnadsersättning och omvårdnadsbidrag skulle ligga på högre nivå än vad ansökningar gällande handikappersättning respektive vårdbidrag legat på. Denna uppskattning har visat sig stämma med utfallet, inflödet har dessutom varit högre än vad vi tidigare räknat med.

Extra resurser har tillförts verksamheten genom omfördelning inom myndighetens ram för att förstärka hanteringen kring de nya förmånerna vilket i sin tur påverkat förutsättningarna för övriga förmåner. Förstärkningen är inte tillräcklig för att hantera hela ärendeflödet utan balansläget beräknas förvärras. Det behövs resurstillskott över hela perioden för att upprätthålla handläggningen utan att nya balanser byggs upp.

2.1.2 Utökad uppdrag inom aktivitetsersättning

Försäkringskassan ska tillsammans med Arbetsförmedlingen utreda behovet av och genomföra insatser som förkortar tiden i sjukförsäkringen. Insatserna ska även innefatta att den som är sjukskriven eller har aktivitetsersättning utvecklar eller återfår arbetsförmågan och därmed kan återgå i eller få arbete. Behov av insatser ska identifieras och mötas så tidigt som möjligt för de som har behov av aktiva rehabiliteringsinsatser. Genom samverkan ska myndigheterna bidra till en långsiktigt stabil och låg sjukfrånvaro.

Försäkringskassan fick under 2019 ett nytt regeringsuppdrag som innebär att myndigheten ska utreda vilka behov av stöd och hjälp personer som fått avslag på ansökan aktivitetsersättning kan ha. Vi ska sedan lotsa dessa personer till en annan aktör som kan stödja och hjälpa individen. Detta innebär att Försäkringskassan numera förväntas arbeta med individer som inte finns inom försäkringen. Uppdraget utökar

Försäkringskassans ansvarsområde och innebär att helt nya arbetsuppgifter tillkommer. Fler möten och kontakter krävs både med individen och med andra aktörer.

Vi ser att en resursförstärkning behövs för att kunna hantera det nya uppdraget på ett ändamålsenligt sätt. Under 2020 behöver vi bygga helt nya samverkansformer med kommuner och landsting vilket innebär en ökad kostnad. Det behövs också en förstärkning för att handläggningstiderna inom försäkringen inte ska öka och att vi kan fortsätta utföra vårt samordningsuppdrag i samma utsträckning som tidigare.

2.1.3 Arbetsgivarens planer

Från och med den 1 juli 2018 ska arbetsgivare senast 30 dagar efter sjukfallets start ta fram en plan med åtgärder för återgång i arbete, om det kan antas att arbetstagaren kommer vara sjuk under minst 60 dagar. Försäkringskassan har fått ansvar för att vid behov begära in, värdera, återkoppla och följa arbetsgivarens planer inklusive genomförda åtgärder. Planerna kan vara vägledande för vårt val i handläggningen i de fall bedömningen är att det finns behov av att utreda förutsättningarna för arbete. Vi ska också identifiera arbetsgivare som vid upprepade tillfällen inte tar fram planer eller åtgärder eller som tar fram planer som systematiskt håller låg kvalitet. Detta ska anmälas till Arbetsmiljöverket.

Idag fullföljer inte Försäkringskassan detta uppdrag på ett systematiskt sätt i alla delar eftersom det saknas medel för ett fullgörande av uppdraget. Vi har inte begärt in planer i någon större omfattning och även uppföljningen av de planer som vi fått in har blivit lidande.

2.1.4 Samordnad och säker statlig it-drift

Uppdraget att erbjuda samordnad och säker it-drift (SSSID) för vissa statliga myndigheter har förlängts till och med den 31 december 2022 (I2019/02515/DF). I Försäkringskassans delredovisning till regeringen av det ursprungliga uppdraget (dnr 046278–2017) anges att särskilda medel bör tillföras för att samverkan ska kunna realiseras. Under 2019 rekvirerades 10 miljoner kronor från Kammarkollegiet. Kostnaderna belastade anslaget 1:18 Digitaliseringsmyndigheten under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning anslagspost 7 Nationell digital infrastruktur. För 2020 beräknas enligt regeringsbeslut I2019/02515/DF avsättas 6 miljoner kronor för uppdraget på samma sätt som under 2019.

Försäkringskassan behöver under resterande del av uppdragstiden fokusera på färdigställande av gemensamma förmågor. Att helt avgiftsfinansiera detta skulle ge en oproportionerlig belastning på redan anslutna myndigheter. Riktade medel behövs också för att underlätta för kommande mindre samverkansmyndigheter. Dessa myndigheter har en tröskelkostnad i samband med etablering vilket i sin tur leder till längre ledtider innan de kan ansluta till en samordnad it-drift.

Försäkringskassan tog under 2019 över it-driften för Statens servicecenter och Barnombudsmannen. Sedan tidigare samarbetar vi med Pensionsmyndigheten och Myndigheten för digital förvaltning.

2.1.5 Familjeveckan

Regeringen har för avsikt att under mandatperioden införa en så kallad familjeveckan. Olika vägval i lagstiftningens konstruktion påverkar komplexiteten i utvecklingen och handläggningen. Även insatser för att informera föräldrarna påverkas av lagstiftningens konstruktion.

Den nya förmånen kommer att innebära behov av resurstillskott både i handläggningen och för utveckling och förvaltning av it-system. En avgörande betydelse för våra handläggningskostnader är vilket it-stöd som kan införas. It-stödets utformning är beroende av den tid som finns mellan påbörjad utveckling och lagens ikraftträdande.

Försäkringskassan har beräknat utvecklingstiden till 14–16 månader. Vid en allt för kort tid mellan beslut och införande ser vi en uppenbar risk att inte skyndsamt klara att leverera beslut till de försäkrade. Det är inte möjligt att på kort tid rekrytera handläggare och etablera de lokaler som krävs.

2.2 Felaktiga utbetalningar

2.2.1 Ökad förmåga att motverka bidragsbrott

De felaktiga utbetalningarna från socialförsäkringen är omfattande, och en stor del av dem är avsiktliga. Försäkringskassan behöver därför bli ännu bättre på att identifiera och utreda organiserade och systematiska bidragsbrott. Missbruk och överutnyttjande av socialförsäkringen kan leda till att systemet tappar sin legitimitet och orsakar dessutom betydande ekonomiska förluster för det allmänna.

För att komma till rätta med problemet krävs resurser till ökad utredningskapacitet och till digitala lösningar för bland annat informationshämtning. Men det krävs också utökade resurser för att hela beslutsprocessen om återkrav och åtgärder för indrivning ska kunna hanteras under kortare tidsperiod, vilket i grunden alltså är ett kapacitetsproblem. Hela kedjan från upptäckt till åtgärd behöver fungera, och därför behöver såväl kontroll och återkrav som fordringshantering stärkas.

Vi anser att detta är nödvändigt för att bevara systemets legitimitet och ge en preventiv effekt. Åtgärderna kommer också på sikt att leda till minskade utgifter för sakanslagen genom att omfattningen av de felaktiga utbetalningarna minskar.

2.3 Regeländringar och volymförändringar

2.3.1 Stärkt samordning inom sjukförsäkring

Försäkringskassans uppdrag är att rätt ersättning ges till rätt person och stöd ges för återgång i arbete genom samverkan med arbetsgivare, myndigheter och andra berörda aktörer. Vi ser att det finns ett behov av att förstärka stödet i form av avstämningar och kontakter till de försäkrade som riskerar att bli utan ersättning eller att vara sjukskrivna en längre tid.

Idag tvingas vi till en alltför hård prioritering där vi tvingas välja mellan vilka försäkrade som ska få samordningsinsatser och stöd. Även i de sjukfall vi prioriterar så har vi inte möjlighet att träffa den försäkrade i tillräcklig omfattning under en längre tids sjukskrivning. Den försäkrade kommer längre från arbetsmarknaden och sjukskrivningarna riskerar att förlängas utan att några insatser genomförs.

Ett resurstillskott skulle göra det möjligt för Försäkringskassan att ge fler försäkrade samordnad rehabilitering och stöd i större utsträckning och omfattning än idag. Vi skulle också kunna möta den efterfrågan på närvaro som hälso- och sjukvården samt arbetsgivare har. Slutligen bedömer vi att vår personalomsättning skulle kunna minska om det pressade resursläget förbättras.

För att bättre kunna genomföra vårt uppdrag behöver vi en bemanningssituation som möjliggör att vi kan ge de försäkrade den samordning och det stöd som faktiskt efterfrågas inom uppdragets ramar.

2.3.2 Föräldraförsäkringen

Det föds allt fler barn i Sverige vilket får till följd att antalet ansökningar ökar inom både föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning. Förmånerna har även en stor säsongsvariation där vi under vissa perioder inte är bemannade för att kunna möta inflödet. De försäkrade förväntar sig att få ersättningen enligt de fasta utbetalningsdagarna. När vi inte hinner handlägga ansökningarna i tid påverkas automatiseringsgraden negativt och belastningen i telefon ökar och vi får färre ärenden handlagda.

Försäkringskassan beräknar att inflödet kommer att öka hela perioden. För att klara en sådan volymökning, utan att handläggningstiderna ökar väsentligt, behöver antalet medarbetare inom förmånen bli fler.

2.3.3 Slutlig avstämning bostadsbidrag

Bostadsbidrag beviljas som ett preliminärt bidrag beräknat på de uppgifter som den försäkrade lämnar i ansökan. Det slutliga bostadsbidraget bestäms i efterhand när beslut om slutlig skatt för den försäkrade är klar gällande det kalenderår som bidrag betalades ut.

Enligt den regeländring som gäller från och med 2019 är Försäkringskassan skyldig att genomföra inkomstavstämningen tidigare. Det innebär att Försäkringskassan ska genomföra avstämningen så snart den försäkrade fått beslut om slutlig skatt. Skatteverket har numera de slutliga inkomstuppgifterna klara för majoriteten av de skattskyldiga under våren året efter själva bidragsåret, vilket innebär att besluten kan skickas cirka ett halvår tidigare än vad som görs idag.

Utveckling av systemstöd inom förmånen bostadsbidrag pågår och beräknas vara i drift 2021 för att kunna hantera förändringen. Försäkringskassan kommer under övergångsåret att hantera dubbla volymer av avstämningskrav i bostadsbidrag. Även efter övergångsåret behövs en varaktigt ökad kapacitet för att möta inflödet av avstämningskrav.

2.3.4 En gemensam digital ingång

EU-förordningen (EU) 2018/1724 om inrättande av en gemensam digital ingång syftar till bättre tillgång online till information och förfaranden för EU-medborgare. Genom förordningen införs under de kommande åren ett antal förändringar som kan få genomgripande effekter på handläggningen av Försäkringskassans ärenden och troligen innebär utveckling av våra it-system.

Enligt den tolkning av förordningen som Försäkringskassan för närvarande gör får myndigheten efter år 2023 inte kräva att den sökande uppger ett svenskt identitetsbegrepp vid ansökan via digitala kanaler för tjänster som omfattas av förordningen. I vår nuvarande process bedöms försäkringstillhörighet för individer som saknar eller inte uppger svenskt identitetsbegrepp. I de fall befintligt svenskt identitetsbegrepp inte kan valideras rekvideras ett samordningsnummer eller om det är tillämpligt ska individen genomgå processen för folkbokföring. Den försäkrade ska sedan uppge det svenska identitetsbegreppet i form av samordningsnummer eller personnummer i den fortsatta hanteringen hos Försäkringskassan. Om Försäkringskassan inte längre kan kräva uppgivande av svenskt identitetsbegrepp kommer detta att få genomgripande effekter på myndighetens processer och system.

En förstudie genomförs under våren 2020 för att Försäkringskassan ska kunna fatta beslut om anpassningar och utveckling för att uppfylla förordningen. Förstudien inkluderar en rättslig analys av förordningen och hur den påverkar Försäkringskassan. Den kommer även att kartlägga förändringsbehoven utifrån kraven från den rättsliga analysen. Det är svårt att i dagsläget uppskatta den totala kostnaden men anpassningarna kommer innebära behov av investeringar och leda till ökade förvaltningskostnader.

2.3.5 Electronic Exchange of Social Security Information

Försäkringskassan har uppdraget (S2011/2476/SF) att sköta it-drift och förvaltning av den nationella kontaktpunkten för utbyte av socialförsäkringsinformation på EU-nivå. I uppdraget ingick även att bygga upp ett it-system för Sveriges anslutning till Electronic Exchange of Social Security Information (EESSI) som är ett EU-utvecklat system för hantering av informationsutbytet mellan länderna. Ett flertal organisationer i Sverige, Arbetsförmedlingen, Arbetslöshetskassornas Samorganisation (SO), Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF), Kronofogdemyndigheten och Pensionsmyndigheten, ingår i samverkan.

Kostnaden för uppbyggnad, drift och förvaltning av svenska EESSI-systemet fördelas mellan respektive organisation utifrån användning. Försäkringskassan är största användare och har den största kostnaden. Myndigheten har inte fått utökade medel för detta men för viss del av utvecklingskostnaden har medfinansiering skett via en EU-fond av så kallade CEF-medel (Connecting Europe Facility). Totalt omfattar ansökan cirka 16 miljoner kronor, varav drygt 10 miljoner kronor erhållits i förskott. Resterande del erhålls efter att avlämnad projektredovisning godkänts. Medlen har fördelats mellan Försäkringskassan och samverkande parter utifrån respektive parts nedlagda kostnader för aktiviteter avseende utvecklingen.

EU-förordningen (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen och dess tilläggsförordning (EG) nr 987/2009 gäller som svensk lag och syftar till att

samordna socialförsäkringssystemen så att den fria rörligheten för personer inom EU inte hämmas och personer inte ska mista socialförsäkringsförmåner om de arbetar i en annan medlemsstat. I förordningen regleras att utbyte av socialförsäkringsinformation ska ske elektroniskt för att påskynda handläggning. Länderna inom EU, EES samt Schweiz och de organisationer inom länderna som berörs av förordningen måste ansluta sig till EESSI-systemet.

2.3.6 Höjd pensionsålder

Höjda åldersgränser i pensionssystemet och i andra trygghetssystem (Ds 2019:2) kommer att innebära ökade administrativa kostnader för Försäkringskassan. Framst gäller det inom sjukpenning där volymerna beräknas att öka vid höjd pensionsålder. Volymerna kommer även påverkas vad gäller förmånerna sjukersättning, bostadstillägg, arbetsskador, omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning, assistansersättning, närståendepenning samt livränta. De ökade kostnaderna vi främst ser består av ökat antal handläggare, men även ökade kostnader för it-utveckling samt externa utbildnings- och kommunikationsinsatser.

Försäkringsutgifterna kommer att öka eftersom tiden det blir möjligt att få förmånerna förlängs. Förändringarna beräknas börja träda i kraft från och med 2023 och få full effekt först 2024. Det kommer främst innebära ökade utgifter för sjukersättning, bostadstillägg, sjukpenning och närståendepenning inom utgiftsområde 10. Även utgifterna för bilstöd till personer med funktionsnedsättning inom utgiftsområde 9 beräknas öka när förändringen träder i kraft.

2.4 Säkerhetsfrågor

2.4.1 Fysisk säkerhet

Den fysiska säkerheten på Försäkringskassan behöver stärkas. Underrättelsehoten är idag mer omfattande än på många år. Ett hot mot medarbetarnas fysiska säkerhet är när obehöriga kan ta sig in i våra lokaler. Under 2019 har 50 sådana incidenter inträffat, att jämföra med 48 under 2018. Det byggnadstekniska skyddet med dörrar, fönster och väggar och de tekniska säkerhetssystemen, det vill säga, inbrottslarm, passersystem, brand- och utrymningslarm samt slussfunktioner behöver förstärkas. Arbetet har påbörjats men för att vi ska kunna nå rätt nivå inom fysisk säkerhet behövs utökade medel.

Att höja den fysiska säkerheten på alla Försäkringskassans kontor till att vara i nivå med branschstandard, vilket till exempel Skatteverket och Kronofogdemyndigheten uppfyller idag, och kunna möta rådande hotbild innebär ombyggnationer och installationer av tekniska säkerhetslösningar. Med befintlig finansiering kommer bara en del av de beskrivna åtgärderna för att höja den fysiska säkerheten att gradvis kunna genomföras inom de närmaste fem åren. Detta innebär att risken fortsätter att vara hög för våld, hot, stöld, intrång och sabotage i lokaler, vilket gör att myndigheten kan ha svårt att uppfylla arbetsmiljölagens (1977:1160) krav på en sund, säker och trygg arbetsmiljö.

2.4.2 Civila försvaret

För att uppfylla de krav som ställs på Försäkringskassans krisberedskap behöver myndigheten vidta åtgärder för att förstärka säkerheten för medarbetare, lokaler och it-system samt förmågan till säker kommunikation med andra aktörer. Myndigheten ska kunna administrera socialförsäkringen även under krigsliknande förhållanden.

Åtgärderna inkluderar att

- säkerställa att det finns reservkraft, robusta kommunikationer för ledningen och säkra lokaler
- utveckla it-systemen för administration av sådana säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter som krävs för totalförsvarsplaneringen
- påbörja kontinuitetsarbetet med att dimensionera it-driften för krigsliknande förhållanden
- säkerställa redundant utbetalning till Försvarmakten och reservhantering av utbetalningar.

För att kunna göra allt detta behöver medel till det civila försvaret tillföras. I annat fall kommer framdriften att gå i betydligt långsammare takt och i mindre omfattning än vad som förväntas enligt Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) planeringsanvisningar (2019–00366). Det finns därmed en risk att Försäkringskassan inte kan leva upp till de krav som ställs i aktuella författningar och uppdrag i regleringsbrevet.

Försäkringskassan är en av de myndigheter som har ett särskilt ansvar för att inför och vid höjd beredskap minska sårbarheten i samhället och utveckla en god förmåga att hantera sina uppgifter under fredstida krissituationer (förordning (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap). Bestämmelser om myndigheters ansvar för att beakta och planera för totalförsvarets krav finns också i förordningen (2015:1053) om totalförsvaret och höjd beredskap. Förutom de planeringsanvisningar från MSB som nämnts här finns även JU2015/09669/SSK utgivna av regeringen.

2.4.3 It-säkerhet

Digitalisering innebär en ökad exponering för olika typer av risker och sårbarheter. Incidenter kan leda till allvarliga störningar i it-stödet eller att socialförsäkringsdata förvanskas. Cyberhoten och därtill hörande risker har ökat både i omvärlden och mot myndigheter i Sverige och riskbilderna förändras över tid. En effektiv hantering för att skydda myndighetens it-stöd från cyberrelaterade risker omfattar bland annat förmågan att förhindra och upptäcka incidenter men även förmågan att hantera pågående incidenter och återställa verksamheten därefter.

Försäkringskassan som myndighet kan vara ett mål men målet kan även vara att angripa annan part genom våra system. Det senare blir ett mer aktuellt hot i och med vårt uppdrag att erbjuda samordnad och säker statlig it-drift till vissa myndigheter men även genom den ökade förekomsten av digital samverkan med externa parter. På grund av att fler system blir mer avancerade samt att beroenden mellan interna och externa system ökar behöver ytterligare åtgärder vidtas för att kunna motverka och hantera angreppen.

Säkerhetspolisen har vid flera tillfällen pekat på riskerna med samordning av bland annat it-drift¹. Försäkringskassan delar synen på att denna risk behöver bedömas och hanteras oavsett om samverkan sker med en privat eller offentlig aktör. Tillräcklig fysisk säker infrastruktur i form av säkra it-utrymmen och säkra fysiska kommunikationsmedel och elförsörjning är nödvändigt för att kunna möta dagens hotbild och faktiska angrepp. Fortifikationsverket med flera har i ett antal tidigare rapporter påtalat att det saknas tillräcklig tillgång till dessa fysiska förmågor för Sveriges samhällsbärande verksamhet². Det saknas också ett utpekat ansvar och konkreta planer för realisering. Försäkringskassans bedömning är att realiseringen av en utbyggnad av säker fysisk infrastruktur för säkra it-utrymmen för civil samhällsbärande verksamhet bör inledas skyndsamt. De förmågor som Post- och telestyrelsen föreslog 2018 behöver också realiserats³. Försäkringskassan gör bedömningen att dessa åtgärder behöver initieras snarast i samverkan. Initial samverkan och planering kräver resurser redan under 2021. Framst kommer interna resurser att nyttjas men utvecklingsområdet kräver extern expertis kring projektledning och säkerhetslösningar inom komplexa lösningar för säker it-infrastruktur.

Försäkringskassans kritiska verksamhetssystem, främst inom kontorsstöd, förändras och alternativ till aktuella lösningar behöver utvärderas. Kammarkollegiet bedömde 2019⁴ att det saknas alternativ för molnbaserat kontorsstöd där sekretessreglerade uppgifter och känsliga personuppgifter hanteras. Försäkringskassan delar denna bild och det är därför angeläget att utvärdera olika alternativ när nuvarande systemstöd fasas ut av leverantören inom några år. Detta arbete ska ske i samverkan med andra myndigheter med liknande behov. Arbetet kommer redan 2021 att kräva resurser för planering och kravställning. Framst består behovet av interna resurser men utvecklingsområdet kräver extern expertis kring cybersäkerhetsområdet.

2.5 Digital transformation och förvaltning av it-system

2.5.1 Förvaltning av it-system

Försäkringskassans kärnuppdrag är allt mer beroende av kontinuiteten hos it-tjänster. Förvaltningen av it-system ingår i livscykelhanteringen och ett säkerställande av stabiliteten är här en viktig del. Både de försäkrade och den interna hanteringen blir starkt påverkade även av korta störningar. Störningar i it-system leder till att antalet pågående ärenden ökar. Det krävs därför en utveckling och i vissa fall ersättande av de tjänster som idag inte går att utöka för aktuella och framtida behov.

Många tjänster blir allt mer komplexa och med fler beroenden till interna och externa system. Exempel på detta är genomförandet av regeringsuppdraget att ett flertal myndigheter tillsammans ska etablera en förvaltningsgemensam digital infrastruktur för informationsutbyte så att individen bara behöver lämna uppgifter en gång. Dessa

¹ Säkerhetspolisen *Årsbok 2017*.

² Se bland annat Totalförsvarets forskningsinstitut Strategisk utblick nr 8 *Så kan vi skydda Sveriges säkerhetskänsliga it-tjänster*.

³ Post- och telestyrelsen *Förslag till en förvaltningsmodell för skyddade it-utrymmen Svar på regeringsuppdrag Fi2017/03084/DF*.

⁴ Kammarkollegiet *Förstudierapport webbaserat kontorsstöd (Dnr 23.2-6283-18)*.

beroenden påverkar också stabiliteten i hela it-miljön. Det är därför nödvändigt att utveckla dessa tjänster så att så mycket som möjligt av funktionaliteten kan bibehållas trots att vissa delsystem inte fungerar. Den ökade komplexiteten kräver också en kompetensförstärkning och i viss grad extern kompetens i form av konsulter.

2.5.2 Föråldrade it-system

Flera förmåner, till exempel sjukpenning, rehabiliteringsersättning, bostadsbidrag, underhållsstöd och barnbidrag har it-system som är i en gammal teknisk miljö. Det omfattar bland annat, men inte uteslutande, de it-stöd som är skrivna i programmeringsspråket Cobol. De föråldrade systemen försvårar vidareutveckling av till exempel införandet av lagändringar, e-tjänster och ökad automatiseringsgrad innan en förflyttning till en modern teknisk miljö har genomförts.

Systemen anses allt mer otidsenliga både av handläggare och andra internt berörda grupper som till exempel de som använder data/statistikuttag från systemen eller de som hanterar behörigheter för systemen. I många fall har de funktionalitetsbrister som medför en handläggningshandling som svårigen kan ses som uppfyllande moderna villkor för kvalitetskontroll, utbetalningssäkerhet eller effektivitet. I detta ligger stora risker för felaktiga beslut och utbetalningar. Det är även olika nivå på de tjänster som erbjuds de försäkrade. Föräldrar har moderna självbetjäningstjänster för ansökan inom föräldraförsäkringen medan det är enkla stöd för ansökan om underhållsstöd eller ändring av mottagare av barnbidrag. Även inom området nischade sjukförmåner, till exempel ersättning för höga sjuklönekostnader, närståendepenning och smittbärrersättning är it-utveckling och förvaltning kraftigt eftersatt.

Med moderna it-system kan Försäkringskassan göra nödvändiga strategiska förflyttningar och vara med och leda den digitala utvecklingen. Vi nyttjar digitaliseringens möjligheter till att öka kvaliteten och effektivisera verksamheten. Våra handläggare får den information de behöver vid varje givet tillfälle för att kunna stödja de försäkrade, bedöma rätten till och fatta beslut om olika ersättningar. Moderna system som har en gemensam teknisk plattform ökar våra möjligheter att anpassa oss till förändrade behov.

Det sektorsövergripande systemet för uppföljning av samverkan och finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet, SUS, närmar sig en kritisk situation avseende förvaltningsmöjligheter, användarfunktionalitet och möjligheter till korrekta datauttag. Påverkan på våra samverkanspartner är redan idag allvarlig med svårhanterliga processer och gränssnitt, långa ledtider vid beställningar och förändringar, bristfälligt behörighetshandling och oacceptabla brister, fel och incidenter för att nämna några. Detta förväntas försämrats kraftigt under de närmsta åren om utveckling inte genomförs. Det finns därför ett direkt och närmast omedelbart behov av att utveckla ett nytt system. Dels för att ge möjlighet till en ändamålsenlig och korrekt uppföljning, dels för att säkra ett system som långsiktigt kan driftas och utvecklas. Ett nytt system ger också förutsättningar för att utveckla myndighetens och våra samarbetspartners möjligheter att på ett strukturerat sätt samverka i samordningsuppdraget.

Systemutveckling pågår och en plan för omfattande förändringar och förflyttningar under perioden är under framtagande. För vidare information se tabell 9 Särskild information om verksamhetsinvesteringar.

3 Finansieringsöversikt

Försäkringskassan lämnar prognoser utifrån datum som anges i regleringsbrevet. I följande avsnitt är prognoserna uppdelade utifrån respektive utgiftsområde om inte annat anges. För en mer utförlig prognos hänvisas till utgiftsprognos för budgetåren 2020–2023 dnr 269–2020.

Försäkringskassans sakanslag ingår i följande tre utgiftsområden:

- utgiftsområde 9 (Hälsovård, sjukvård och social omsorg)
- utgiftsområde 10 (Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning)
- utgiftsområde 12 (Ekonomisk trygghet för familjer och barn).

3.1 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Inom utgiftsområde 9 är statlig assistansersättning den största anslagsposten. Under perioden beräknas det genomsnittliga antalet ersatta timmar per mottagare och månad fortsätta öka, dock långsammare än tidigare. Antalet mottagare förväntas att minska något, vilket beror på att inflödet stabiliserats på en nivå som är något lägre än utflödet. Utflödet består till största delen av individer som avlider och kan därför inte förväntas bli mycket lägre. Sammanlagt innebär detta att utgifterna beräknas öka svagt under prognosperioden.

Tabell 1 Prognos för 2021–2023 inom utgiftsområde 9

Belopp i tusentals kronor

		2019	2020	2021	2022	2023
		Utfall	Prognos	Beräkning	Beräkning	Beräkning
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg						
1:4 ap.1	Statligt tandvårdsstöd	6 635 234	6 909 549	7 118 934	7 326 838	7 543 903
1:6 ap.27	Statlig ålderspensionsavgift för smittbärrpenning	309	363	358	219	417
1:6 ap.37	Smittbärrpenning	4 226	4 117	4 227	4 344	4 474
1:7 ap.1	Sjukvård i internationella förhållanden	518 367	557 766	565 368	573 052	580 903
4:3 ap.1	Bilstöd till personer med funktionsnedsättning	143 203	148 583	152 622	156 354	159 937
4:4 ap.1	Kostnader för statlig assistansersättning	24 174 997	24 119 636	24 093 032	23 985 350	23 923 441
Summa		31 476 336	31 740 014	31 934 541	32 046 157	32 213 075

3.2 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning

Inom utgiftsområde 10 är sjukpenning och aktivitets- och sjukersättning de största anslagsposterna. Antalet startade sjukskrivningar beräknas öka svagt under prognosperioden samtidigt som sjukfallens förväntade varaktighet beräknas vara relativt konstant. Detta tillsammans med ökande timlöner innebär att utgifterna för sjukpenning beräknas öka under perioden. Givet den stora historiska variationen i svensk sjukfrånvaro är dock prognosen väldigt osäker, framförallt på längre sikt.

Utgifterna för aktivitets- och sjukersättningar förväntas däremot minska under hela prognosperioden. Antalet personer med aktivitets- och sjukersättning har minskat sedan våren 2007 och förväntas fortsätta att minska, vilket främst beror på att antalet personer med sjukersättning blir färre. Utflödet på grund av att personer fyller 65 år har varit och bedöms vara större än antalet påbörjade sjukersättningar under hela prognosperioden.

Tabell 2 Prognos för 2021–2023 inom utgiftsområde 10

Belopp i tusentals kronor

		2019	2020	2021	2022	2023
		Utfall	Prognos	Beräkning	Beräkning	Beräkning
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning						
1:1 ap.5	Boendetillägg	199 778	215 577	220 101	225 310	231 032
1:1 ap.8	Sjukpenning respektive rehabiliteringspenning i särskilda fall	159 080	179 861	195 382	206 211	213 724
1:1 ap.15	Närståendepenning	169 732	181 239	184 862	188 118	192 164
1:1 ap.16	Statlig ålderspensionsavgift för närståendepenning	16 000	16 000	18 246	18 019	19 163
1:1 ap.17	Statlig ålderspensionsavgift för rehabiliteringspenning	48 000	-8 000	30 775	44 025	67 151
1:1 ap.18	Statlig ålderspensionsavgift för sjukpenning	2 840 000	2 869 000	3 062 163	3 240 002	3 196 877
1:1 ap.19	Rehabiliteringspenning	689 726	674 742	673 601	679 302	686 979
1:1 ap.20	Arbets hjälpmedel m.m.	153 739	155 100	156 100	157 100	158 100
1:1 ap.21	Sjukpenning	32 970 254	32 391 998	32 337 209	32 610 881	32 979 437
1:2 ap.5	Aktivitets- och sjukersättningar	33 446 779	32 147 278	30 782 736	29 417 520	28 226 097
1:2 ap.6	Bostadstillägg till personer med aktivitets- och sjukersättningar	5 071 645	5 032 674	4 993 151	4 930 645	4 823 648
1:2 ap.7	Kostnader för vissa personer med aktivitets- och sjukersättningar	29 026	29 953	30 841	30 672	30 542
1:2 ap.8	Statlig ålderspensionsavgift för aktivitets- och sjukersättningar	5 561 000	5 196 000	4 688 592	4 406 195	4 231 071
1:3 ap.1	Handikappersättningar	1 291 328	1 215 000	1 148 000	1 076 000	1 005 000
1:3 ap.2	Merkostnadsersättning	12 705	107 000	246 000	339 000	438 000
1:4 ap.4	Statlig ålderspensionsavgift för arbetsskadelivränta	204 000	193 000	180 857	170 256	168 935
1:4 ap.5	Arbetsskadelivränta	2 473 299	2 385 760	2 261 582	2 159 353	2 073 658
1:5 ap.3	Ersättning inom det statliga personskadeskyddet	36 501	35 581	34 867	34 168	33 487
1:5 ap.4	Statlig ålderspensionsavgift för ersättning inom det statliga personskadeskyddet	1 284	1 749	1 978	1 553	1 454
1:6 ap.3	Finansiell samordning genom samordningsförbund	335 275	339 000	339 000	339 000	339 000
1:6 ap.4	Medicinsk service	55 000	55 000	55 000	55 000	55 000
1:6 ap.5	Rehabiliteringsinsatser i samarbete mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen	593 147	700 000	700 000	700 000	700 000
1:6 ap.8	Arbetsplatsinriktad rehabiliteringsstöd	47 965	90 000	218 000	218 000	218 000
1:6 ap.9	Försäkringsmedicinska utredningar	157 576	250 000	250 000	250 000	250 000
1:6 ap.10	Bidrag till hälso- och sjukvården	1 253 967	944 000	944 000	944 000	944 000
1:7 ap.1	Ersättning för höga sjuklönekostnader	1 090 274	1 209 519	1 341 807	1 352 238	1 363 631
2:1 ap.1	Förvaltningsmedel	8 896 800	8 966 195	8 722 433	9 012 573	9 121 274
Summa		97 803 880	95 573 226	93 817 283	92 805 141	91 767 424

3.3 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Inom utgiftsområde 12 förväntas en ökning av utgifterna under hela perioden, vilket beror på att antalet barn i olika åldrar ökar och att timlönerna och prisbasbeloppet successivt blir högre.

Tabell 3 Prognos för 2021–2023 inom utgiftsområde 12

Belopp i tusentals kronor

		2019	2020	2021	2022	2023
		Utfall	Prognos	Beräkning	Beräkning	Beräkning
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn						
1:1 ap.1	Allmänt barnbidrag	29 149 696	29 433 048	29 685 325	29 919 592	30 088 471
1:1 ap.2	Flerbarnstillägg	3 732 878	3 769 163	3 801 470	3 831 470	3 853 096
1:1 ap.3	Förlängt barnbidrag	269 135	269 135	273 687	280 810	286 602
1:1 ap.4	Tilläggsbelopp vid familjeförmån	23 050	23 050	23 050	23 050	23 050
1:2 ap.4	Statlig ålderspensionsavgift för föräldrapenning	3 106 186	3 407 317	3 422 376	3 619 975	3 669 059
1:2 ap.8	Statlig ålderspensionsavgift för tillfällig föräldrapenning	758 959	801 630	866 140	775 496	794 383
1:2 ap.9	Föräldrapenning	32 689 265	34 021 713	35 126 543	36 450 608	37 734 083
1:2 ap.10	Statlig ålderspensionsavgift för graviditetspenning	65 007	54 645	59 697	61 418	68 588
1:2 ap.11	Tillfällig föräldrapenning	7 321 851	7 649 296	8 011 046	8 317 232	8 634 793
1:2 ap.12	Graviditetspenning	606 771	629 769	657 852	685 051	712 543
1:3 ap.1	Underhållsstöd	2 699 788	2 590 222	2 458 021	2 430 943	2 393 317
1:4 ap.1	Adoptionsbidrag	14 175	14 651	13 852	13 852	13 852
1:6 ap.1	Statlig ålderspensionsavgift för omvårdnadsbidrag	97 350	197 105	382 862	363 599	475 344
1:6 ap.2	Omvårdnadsbidrag	214 441	2 004 811	3 890 871	4 499 421	4 828 958
1:6 ap.3	Statlig ålderspensionsavgift för vårdbidrag för funktionshindrade barn	300 144	202 248	75 542	99 014	-22 675
1:6 ap.4	Vårdbidrag för funktionshindrade barn	3 359 934	1 750 672	992 009	747 027	355 434
1:8 ap.2	Bostadsbidrag	4 606 419	4 617 067	4 565 841	4 464 750	4 264 973
Summa		89 015 049	91 435 542	94 306 184	96 583 308	98 173 871

3.4 Förvaltningsanslaget

Försäkringskassans förvaltningsanslag uppgår till 8 808 miljoner kronor enligt regleringsbrev 2020. Angivna anslagsnivåer för åren 2020–2023 framgår i tabellen nedan.

Tabell 4 Förvaltningsanslag 2020–2023

Belopp i miljoner kronor

	2020	2021	2022	2023
Förvaltningsanslag enligt budgetversion 2020:VP20:1	8 808	8 878	9 013	9 121

Försäkringskassan har identifierat ett antal uppdrag och arbetsuppgifter som behöver belysas utifrån finansieringsbehov. Med de anslagsnivåer som anges i tabellen ovan hanteras dessa idag genom omprioriteringar.

Tabell 5 Ofinansierade verksamhetskostnader

Belopp i miljoner kronor

	2020	2021	2022	2023
Omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning	230	157	163	167
Utökat uppdrag inom aktivitetsersättning	3	22	18	18
Arbetsgivarnas planer	46	55	55	55
Samordnad och säker statlig it-drift (SSSID)	7	13	13	13
Ökad förmåga att motverka bidragsbrott	50	33	50	70
Stärkt samordning inom sjukförsäkringen	50	59	59	59
Föräldraförsäkringen	21	40	59	70
Slutlig avstämning bostadsbidrag		28	28	28
Electronic Exchange of Social Security Information (EESSI)	7	7	7	7
Fysisk säkerhet	8	12	29	29
Civila försvaret	24	20	20	20
It-säkerhet	19	31	20	20
Förvaltning av it-system		14	8	8
Summa	465	491	529	564

Ofinansierade verksamheter, tillsammans med angivna anslagsnivåer för Försäkringskassan år 2020–2023 innebär att myndigheten år 2020 inte är i nivå med tillgängliga medel.

Försäkringskassan beräknar att kostnaden för den ofinansierade verksamheten kan komma att minska något med effekthemtagningar. Eftersom storleken på effekthemtagningen påverkas av flera olika faktorer är det i nuläget inte möjligt att ange några belopp. Detta beror till exempel på vilka investeringar Försäkringskassan har finansiering för att starta samt att nödvändig verksamhetsinvestering på grund av föråldrade it-system, nya förmåner eller förändrat regelverk i många fall saknar finansiella effekthemtagningar. Vi ser även ett ökat antal krav från EU som initialt genererar investeringar men som leder till positiva effekter vid sidan av det finansiella perspektivet.

3.5 Avgiftsfinansierad verksamhet

Försäkringskassans verksamhet finansierades till cirka 4 % av avgiftsintäkter under 2019.

Den största posten är intäkter från Pensionsmyndigheten (PM) och innefattar tjänsteleveranser som bland annat avser it, kundmöte och administration.

De två senaste uppdragen är Electronic Exchange of Social Security Information (EESSI) och Samordnad och säker statlig it-drift (SSSID).

Tabell 6 Avgiftsbelagd verksamhet

Belopp i tusentals kronor

	2019	2020	2021	2022	2023
	Utfall	Prognos	Beräkning	Beräkning	Beräkning
Avgiftsintäkter som disponeras					
Administration av statlig fordran	14 824	16 000	16 000	16 000	16 000
Ersättning från försvaret	15 377	14 310	14 943	15 114	15 290
Ersättning från affärsdrivande verk	464	450	400	350	300
Intäkter från pensionsmyndigheten	236 303	272 000	272 000	272 000	272 000
EESSI	1 761	3 794	3 801	3 802	3 802
SSSID	27 043	61 000	61 000	58 500	54 400
Summa	295 772	367 554	368 144	365 766	361 792
Övriga avgiftsintäkter					
§ 4 avgiftsintäkter	57 000	38 000	38 000	38 000	38 000

3.5.1 Electronic Exchange of Social Security Information

Försäkringskassan har uppdraget (S2011/2476/SF) att sköta it-drift och förvaltning av den nationella kontaktpunkten för utbyte av socialförsäkringsinformation på EU-nivå. I uppdraget, som sker i samverkan med övriga svenska organisationer som berörs av EU-förordningen (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen och dess tilläggsförordning (EG) nr 987/2009, ingick även att bygga upp ett it-system för Sveriges anslutning till EESSI (Electronic Exchange of Social Security Information). Försäkringskassan tillhandahåller även it-drift och förvaltning av den applikation (RINA) som behövs för att kunna handlägga och kommunicera med kontaktpunkten. Organisationer som ingår i samverkan är Arbetsförmedlingen, Arbetslöshetskassornas Samorganisation (SO), Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF), Kronofogdemyndigheten och Pensionsmyndigheten.

Avgift ska tas ut från respektive organisation så att full kostnadstäckning nås avseende deras delar. Det är dock Försäkringskassan som är största användare och har merparten av kostnaderna för svenska EESSI-systemet (Electronic Exchange of Social Security Information). Se avsnitt 2.3.5.

3.5.2 Samordnad och säker statlig it-drift

Försäkringskassan har i uppdrag (Fi2017/03257/DF; I2019/02515/DF) att identifiera och erbjuda lämpliga funktioner för samordning av it-drift till de myndigheter som ingår i samarbetet. Lämpliga funktioner kan till exempel vara gemensamma fysiska säkra ytor för it-drift, viss eller mer omfattande gemensam it-drift och/eller applikationsdrift. Enligt uppdraget ska verksamheten avgiftsfinansieras.

I Försäkringskassans delredovisning till regeringen (dnr 046278-2017) anges att särskilda medel bör tillföras för att samverkan ska kunna realiseras. Behovet kvarstår. Se avsnitt 2.1.4.

4 Investeringar

4.1 Verksamhetsinvesteringar

Försäkringskassans planerade verksamhetsutveckling är beräknad till 515 miljoner kronor år 2020. Kostnader för verksamhetsutveckling som inte definieras som anläggningstillgång finansieras löpande av förvaltningsanslaget.

Tabell 7 Verksamhetsinvesteringar

Belopp i tusentals kronor

	2019	2020	2021	2022	2023
	Utfall	Prognos	Beräkning	Beräkning	Beräkning
Immateriella investeringar					
Datasystem, rättigheter m.m.	494 299	463 000	463 000	463 000	463 000
Materiella investeringar					
Maskiner, inventarier och installationer m.m.	204 939	160 000	175 000	215 000	215 000
Byggnader, mark och annan fast egendom					
Övriga verksamhetsinvesteringar	11 305	65 000	50 000	10 000	10 000
Summa verksamhetsinvesteringar	710 543	688 000	688 000	688 000	688 000
Finansiering					
Lån i Riksgäldskontoret (2 kap. 1 § kapitalförsörjningsförordningen)	710 543	688 000	688 000	688 000	688 000
Bidrag (2 kap. 3 § kapitalförsörjningsförordningen)					
Finansiell leasing (2 kap. 5 § kapitalförsörjningsförordningen)					
Anslag (efter medgivande av regeringen)					
Summa finansiering	710 543	688 000	688 000	688 000	688 000

4.2 Låneram, avskrivningar och räntor

Försäkringskassans upplåning hos Riksgälden var vid årsskiftet 1 791 miljoner kronor. För 2020 är låneramen 2 000 miljoner kronor, vilket bedöms var tillräckligt även för den kommande perioden.

Tabell 8 Låneram och räntor för verksamhetsinvesteringar

Belopp i tusentals kronor

	2019	2020	2021	2022	2023
	Utfall	Prognos	Beräkning	Beräkning	Beräkning
IB lån i Riksgäldskontoret	1 705 494	1 791 219	1 820 102	1 827 449	1 901 107
Nyupplåning (+)	744 561	688 000	688 000	688 000	688 000
Amorteringar (-)	-658 836	-659 117	-680 653	-614 342	-640 366
UB lån i Riksgäldskontoret	1 791 219	1 820 102	1 827 449	1 901 107	1 948 741
Beslutad/föreslagen låneram	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
Ränteutgifter	4 665	181	0	0	-3 465
Finansiering av räntor och avskrivningar					
Utgiftsområde 2:1 ap.1	654 171	658 936	680 653	614 342	643 831

4.3 Investeringar över 20 miljoner kronor

Försäkringskassan har enligt förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag identifierat investeringar över 20 miljoner kronor enligt tabellen nedan.

Tabell 9 Särskild information om verksamhetsinvesteringar

Belopp i tusentals kronor

	Totalt	Ack	2020	2021	2022	2023-XX
		Utfall	Prognos	Beräkning	Beräkning	Beräkning
Verksamhetsinvesteringar per objekt						
It-stöd för omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning ³	179 692	136 794	17 938	12 480	12 480	
Digitalisering och automatisering av aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning ²	99 836	21 951	27 979	31 940	17 966	
It-stöd för handläggning av etableringsjobb	38 066	8 675	7 551	21 840		
EU-direktivet om webbtillgänglighet för webbplatsen fk.se	53 251	39 569	13 682			
Moderniserat handlägningsstöd för återbetalningar (MÅS)	59 902	44 525	9 137	3 120	3 120	
Automatisering av försäkringstillhörighet	41 417	21 565	7 372	6 240	6 240	
It-stöd för SGI månadsuppgifter (SMÅ)	36 685	6 720	11 245	3 120	6 240	9 360
Digitaliserat handlägningsstöd för att motverka brottsligt utnyttjande av socialförsäkringen	30 576		4 368	7 488	6 240	12 480
Nytt betalningssystem	28 273	193	3 744	7 488	7 488	9 360
Ny kundmötesplattform	60 860	42 056	18 804			
Sveriges anslutning till EESSI	58 084	50 955	7 129			
Datafångst av myndighetens internationella ärenden ⁴	130 736	108 551	21 493	692		
Framtidssäkrad lagring av försäkringsdokument ¹	32 127	24 249	7 878			
Bostadsbidrag ur Cobol ¹	129 085	27 373	37 440	51 792	12 480	
Automatiserat och avidentifierat testdatalager (RATLA)	50 497	48 238	2 259			
Sjukförsäkring ur COBOL ¹	165 044	28 044	50 000	47 000	40 000	
Sjukförsäkring till nytt handläggargränssnitt (HAPO) ¹	31 239	25 139	6 100			
Uppföljning av samverkan och finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet (SUS) ^{1,5}	51 000		21 300	29 700		
Automatisering och digitalisering av assistansersättning	39 000		14 040	12 480	12 480	
Förvaltning av it-system	14 000			6 000	4 000	4 000
Modernisering av nischade förmåner ^{1,6,7}	150 000			30 000	30 000	90 000
Moderniserat handlägningsstöd för underhållsstöd ^{1,8}	250 000		50 000	50 000	50 000	100 000
Moderniserat handlägningsstöd för barnbidrag ^{1,9}	180 000					180 000
Fysisk säkerhet ¹⁰	165 000		65 000	50 000	10 000	40 000
Summa	2 074 370	634 597	404 459	371 380	218 734	445 200
Finansiering						
Lån i Riksgäldskontoret	1 649 516	411 775	338 562	323 952	186 755	388 472
Bidrag (2 kap 3 § kapitalförsörjningsförordningen)						
Finansiell leasing						
Anslag	424 854	222 822	65 897	47 428	31 979	56 728
Summa finansiering	2 074 370	634 597	404 459	371 380	218 734	445 200
Varav investeringar i anläggningstillgångar						
Datasystem, rättigheter	1 484 516	411 776	273 561	273 952	176 755	348 472
Maskiner och inventarier						
Fastigheter och mark						
Övriga verksamhetsinvesteringar	165 000		65 000	50 000	10 000	40 000
Summa investeringar i anläggningstillgångar	1 649 516	411 776	338 561	323 952	186 755	388 472

¹ Verksamhetsinvesteringen avser flytt från föråldrad teknisk plattform till en ny modern teknisk plattform vilket bland annat möjliggör framtida digitalisering och automatisering.

² Verksamhetsinvesteringen har benämnts Automatisering ASUEE (aktivitetsstöd och etableringsersättning) steg 2 i föregående budgetunderlag.

³ Verksamhetsinvesteringen avser totala investeringen för it-stöd för att handlägga förmånerna omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning som trädde i kraft 1 januari 2019.

⁴ Verksamhetsinvesteringen avser att kunna presentera statistik om Försäkringskassans internationella ärenden.

⁵ SUS används idag för uppföljning av rehabiliteringsinsatser i samarbete mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen (Utgiftsområde 10, anslag 1:6 ap.5) samt finansiell samordning via samordningsförbund (Utgiftsområde 10, anslag 1:6 ap.3). Systemet är åtkomligt för berörda externa aktörer. Nuvarande system bygger på föråldrad teknik. Investeringen avser ett nytt uppföljningssystem för att ersätta det befintliga.

⁶ Med nischade förmåner avses smittbärarersättning, närståendepenning, särskilt högriskskydd, sjuklönegaranti, bidrag till företagshälsovård för köp av medicinsk service, ersättning för höga sjuklönekostnader och bidrag till köp av arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd för återgång i arbete.

⁷ Estimat ej framtagit. Förflyttningen behöver genomföras inom en 5-årsperiod.

⁸ Estimat ej framtagit. Utveckling planeras i flera etapper under perioden 2020–2024.

⁹ Estimat ej framtagit. Arbetet planeras att påbörjas 2023 och beräknas pågå till utgången 2025.

¹⁰ Beräknas pågå till utgången 2025.

Flertalet av verksamhetsinvesteringarna är komplexa och pågår under längre tid. Detta gör att det finns en osäkerhet i beräkningarna. Försäkringskassan genomför omfattande verksamhetsutveckling för att förbättra styrning och uppföljning på området. Dessa insatser kommer bidra till att myndigheten kan genomföra rätt prioriteringar på kort och lång sikt. En del av myndighetens större verksamhetsinvesteringar avser förflyttning från föråldrade it-system, varav flera är från 1970-talet. Investeringarna är nödvändiga och kommer möjliggöra för Försäkringskassan att öka digitaliserings- och automatiseringsgraden på längre sikt. Vi beräknar att andelen verksamhetsinvesteringar som avser modernisering av it-stöden kommer att vara hög under den kommande tioårsperioden.

Nya eller förändringar i befintliga lagar och förordningar fortsätter att skapa stora behov av verksamhetsinvesteringar. Detta är en logisk följd av digitaliseringen och vi bedömer att detta kommer kvarstå. Framförallt noterar vi ökat antal krav från EU som genererar investeringar. Vi bedömer att vi behöver hitta nya lösningar för att snabbt och kostnadseffektivt kunna införa förändringar i våra it-stöd.

5 Lokalbehov

Försäkringskassan bedömer att lokalkostnaderna kommer att öka något under perioden utöver den kostnadsökning som genereras av indexhöjning av konsumentprisindex. Anledningen är att vi ser en prishöjning på kontorslokaler generellt sett och på vissa orter en ganska kraftig höjning. Arbetet med myndighetens bemanningsväxling från storstäderna innebär också ett behov av lokalförändringar på andra orter i landet. Försäkringskassan inledde under 2018 ett arbete för att justera myndighetens bemanning i storstadsområden till förmån för andra orter i landet. Effekterna av ett

minskat lokalbehov i storstäderna dröjer. Detta på grund av att det tar lång tid att flytta och etablera sig på andra orter.

6 Kreditutrymme

6.1 Kredit på räntekonto

Försäkringskassan föreslår en kredit på räntekontot som uppgår till 5 procent av anslaget.

Tabell 10 Räntekontokredit i Riksgäldskontoret

Belopp i tusentals kronor

	2019	2020	2021
	Utfall	Prognos	Beräkning
Maximalt utnyttjad räntekontokredit under året			
Minsta behållning på räntekonto under året	396 752	0	100 000
Behållning på räntekonto i Riksgäldskontoret	477 409	100 000	200 000
Räntekontokredit i Riksgäldskontoret			
Beslutad/föreslagen låneram	436 000	500 000	500 000

6.2 Övrig kredit

Försäkringskassan har en övrig kredit för att kunna betala utländska vårdfakturor. Krediten ska täcka tiden innan landstingen ersatt Försäkringskassan, och ges med stöd av 7 kap. 6 § budgetlagen (2011:203). För åren 2021–2023 föreslår Försäkringskassan en kredit på 170 miljoner kronor för detta behov.

6.3 Anslagskredit på ramanslag

Försäkringskassan föreslår en anslagskredit motsvarande 3 procent av föreslaget anslagsbelopp för respektive år 2021–2023. Detta ska ge utrymme för att kunna balansera tillfälliga svängningar i verksamheten över tid.